

UDSKRIFT
AF
SØ- & HANDELSRETTENS DOMBOG

Den 29. oktober 2004 afsagde retten

KENDELSE

i sagerne

V-30-03

Forbrugerrådet som mandatar for Poul Jeppesen

(Advokat Søren Lundsgaard ved advokat Saskia Krüger Larsen)

mod

VIASAT A/S

(Advokat Strange Beck ved advokat Søren Andersen)

Hovedintervenient: Forbrugerombudsmanden ved fuldmægtig Jane Frederikke

Land

og

V-31-03

Forbrugerrådet som mandatar for Eva Hvilsted

(Advokat Søren Lundsgaard ved advokat Saskia Krüger Larsen)

mod

VIASAT A/S

(Advokat Strange Beck ved advokat Søren Andersen)

Hovedintervenient: Forbrugerombudsmanden ved fuldmægtig Jane Frederikke

Land

Kendelsen vedrører en anmodning om forelæggelse for EF-Domstolen af spørgsmål om fortolkningen af Rådets direktiv nr. 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler og artikel 43, jf. artikel 48, og artikel 49 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.

Viasat A/S er et selskab i en international koncern, Modern Times Group der udbyder distribution af tv-signaler via satellit og kabel. Koncernen har i en række europæiske lande etableret selskaber der i al væsentlighed udbyder de samme ydelser, herunder pakker med kanaler af forskellig størrelse og sammensætning samt satellitudstyr til private forbrugere. Viasat har indgået aftaler med Poul Jeppesen og Eva Hvilsted om forskellige programpakker med Viasats almindelige opsigelsesvilkår. Der er i sagerne opstået tvist om Poul Jeppesens og Eva Hvilsteds opsigelser af abonnement.

V-30-03

I Viasats aftale af 25. juni 2001 med **Poul Jeppesen** er det på forsiden under overskriften "Kampagnetilbud" anført:

"... abonnementet fortsætter, medmindre det opsiges efter gældende priser efter 1. års udløb som p.t. er:

Prisen for VIASAT BASIS efter første år er: 279 kr./ halvårligt

Prisen for VIASAT GULD efter første år er: 249 kr. / halvårligt"

På kontraktens forside er over kundens underskrift bl.a. anført:

" ... Jeg er indforstået med, at abonnementet er løbende, hvis ikke ændringer eller opsigelse er sket skriftligt eller telefonisk til Viasat med 30 dages varsel til udgangen af en abonnementsperiode. Jeg accepterer aftalens generelle bestemmelser... Abonnementet er uopsigeligt i 12 måneder."

Under de generelle bestemmelser hedder det i pkt. 13:

"Denne aftale gælder indtil videre med retten for begge parter til skriftligt at opsiges aftalen vedrørende parabolkortet senest 1 måned før udgangen af en abonnementsperiode. Forudbetalt abonnement refunderes efter periodens udløb, dog tilbageholdes et af Viasat ... ekspeditionsgebyr. Eventuelle rabatter bortfalder ved ændring i betalingsperioden..."

Ved brev af den 7. juni 2002 til Viasat meddelte Poul Jeppesen at han ønskede abonnementet ændret fra Viasat Guld til Viasat Basis. Ændringen ønskedes fra den 26. juni 2002, og hvis det ikke kunne lade sig gøre, fra den 26. juli 2002. Viasat meddelte telefonisk Poul Jeppesen at det ikke kunne lade sig gøre fordi abonnementet efter Viasats opfattelse løb endnu et år. Poul Jeppesen klagede til

Forbrugerklagenævnet der bestemte at Viasat skulle anerkende at Viasat Guld-abonnementet var opsagt med virkning fra den 1. august 2002. Nævnets begrundelse var følgende:

"Kontraktens opsigelsesvilkår har ikke været genstand for individuel behandling, og tvivlsspørgsmål vedrørende fortolkningen heraf skal derfor afgøres på den måde, som er mest gunstig for forbrugeren, jf. aftalelovens § 38 b.

En naturlig læsning af kontrakten giver læseren det indtryk, at vilkåret om uopsigelighed i 12 måneder alene er knyttet til det første år som en særlig forpligtelse, som kunden må undergive sig som følge af det gunstige køb af satellitstyr. Længden af en "abonnementsperiode", som der henvises til i opsigelsesvilkårene, er ikke defineret i kontrakten, og kontrakten indeholder i øvrigt ikke noget, som indicerer, at kontrakten efter et år ikke skulle kunne opsiges med et normalt kort varsel. Nævnet finder herefter, at klageren har været berettiget til at forstå aftalen således, at den efter det første års binding kan opsiges med 30 dages varsel til udgangen af en måned.

Da klageren opsagde abonnementet den 7. juni 2002, har klagerens opsigelse herefter virkning fra den 1. august 2002."

Endvidere bemærkede nævnet:

"Det er i øvrigt nævnets opfattelse, at det i almindelighed må anses for urimeligt og stridende mod redelig handlemåde, såfremt en erhvervsdrivende indgår abonnementsaftaler med forbrugere indeholdende opsigelsesvilkår, som gør det vanskeligt for forbrugeren på længere sigt at bringe aftalen til ophør med et rimeligt varsel, jf. herved også § 14 i forbrugeraftaleloven ... vedrørende opsigelse af aftaler om visse løbende tjenesteydelser m.v., som i relation til de af bestemmelsen omfattede aftaler sikrer, at forbrugeren efter 9 måneder altid kan komme ud af kontraktforholdet med et varsel på 3 måneder. Vilkår i abonnementsaftaler om fortløbende bindingsperioder på et år vil derfor kunne forventes lempet af nævnet i medfør af aftalelovens § 38 c, jf. § 36, stk. 1, også henset til, at der ikke bør kunne spekuleres i, at en kunde glemmer at opsiges abonnementet på det rigtige tidspunkt af året, hvilket tidspunkt vil variere fra kunde til kunde."

V-31-03

Eva Hvilsted indgik i september 1998 en lejeaftale med Viasat som senere blev ændret til en aftale om Viasat Basis. På forsiden af kontrakten af september 1998 var anført:

"Jeg er indforstået med, at abonnementet er løbende, hvis ikke ændringer eller opsigelse er sket skriftligt eller telefonisk til VIASAT med 30 dages varsel til udgangen af en abonnementsperiode."

Af Viasats daværende generelle bestemmelser fremgår det under pkt. 11 bl.a.:

"Denne aftale gælder indtil videre med retten for begge parter til skriftligt at opsiges parabolkortet senest 1 måned før udgangen af en abonnementsperiode. Forudbetalt abonnement refunderes efter periodens udløb, dog tilbageholdes et af operatøren fastsat ekspeditionsgebyr. Eventuelle rabatter bortfalder ved ændring i betalingsperioden..."

I henhold til telefonisk aftale med Viasat ændrede Eva Hvilsted i sommeren 2001 sit abonnement til en digital underholdningspakke. Sagsøgeren modtog som følge heraf et girokortbrev hvoraf bl.a. fremgår følgende:

"Som aftalt med vores medarbejder modtager du hermed en digital underholdningspakke fra Viasat. Pakken indeholder nyt digitalt satellitudstyr, et digitalt parabolkort med adgang til alle Viasats tv- og musikkanaler og interaktive tjenester. Desuden finder du informationer, som fortæller lidt om den digitale verden og om hvordan du kommer godt i gang.

...

Betaling

Den samlede pris for det digitale satellitudstyr og VIASAT Guld-abonnementet er kun 2.988 kr. Herefter er der betalt for et helt års underholdning, bortset fra den sædvanlige halvårslige regning på 179 kr. for VIASAT BASIS og kortleje. Det betyder i praksis, at du har fået det digitale satellitudstyr for 0 kr., som ellers har en værdi af 3.999 kr.

Der er selvfølgelig et helt års garanti på satellitudstyret... Vi gør opmærksom på, at abonnementet er uopsigeligt i 12 måneder."

Den 30. maj 2002 sendte Viasat girokortbrev til Eva Hvilsted vedrørende abonnement på Viasat Guld i perioden 6. juni 2002 - 31. maj 2003. Eva Hvilsted for-

søgte derefter først telefonisk og senere ved brev af 30. juni 2002 at få ændret sit abonnement fra Viasat Guld til Viasat Basis, hvilket Viasat afslog. Eva Hvilsted klagede herefter til Forbrugerklagenævnet der bestemte at Viasat skulle anerkende at Viasat Guld-abonnementet var opsagt med virkning fra den 1. august 2002. Nævnets begrundelse var bl.a. følgende:

"Efter oplysningerne i indklagedes følgebrev omfattede aftalen en digital underholdningspakke bestående af dels satellitudstyr, dels et års abonnement på Viasat Guld. Efter nævnets opfattelse må aftalen, som den er gengivet i følgebrevet, naturligt forstås således, at bindingen til guld abonnementet i 12 måneder alene udgjorde en særlig forpligtelse det første år, hvorfor klagerne har været berettiget til at forvente, at abonnementet efter udløb af bindingsperioden ville kunne opsiges med et normalt, kort varsel. Nævnet finder derfor, at klagerne har været berettigede til at opsiges abonnementet med en måneds varsel til udgangen af en måned.

...

Klagerne henvendte sig den 16. juni 2002 til indklagede om opsigelse af abonnementet, og opsigelsen har herefter virkning fra den 1. august 2002."

Nævnet tilføjede samme bemærkninger som i Poul Jeppesen-sagen.

Viasat ønskede ikke at efterkomme nævnets afgørelser.

Sagernes anlæg

Forbrugerrådet anlagde den 10. marts 2003 sag som mandatar for **Poul Jeppesen** med følgende påstande:

Principal: Viasat tilpligtes at anerkende at Poul Jeppesens Viasat Guld-abonnement er opsagt med virkning fra den 1. august 2002. Viasat tilpligtes at betale Poul Jeppesen kr. 80,- med renter fra sagens anlæg indtil betaling sker.

Subsidiært: Viasat tilpligtes at anerkende, at Poul Jeppesens Viasat Guld-abonnement er opsagt med virkning fra et senere tidspunkt end 1. august 2002 men før 25. juni 2003. Viasat tilpligtes at betale Poul Jeppesen kr. 80,- med rente fra sagens anlæg indtil betaling sker.

Til støtte herfor blev gjort gældende at den af Viasat udarbejdede skriftlige aftale er ikke klar og forståelig som krævet ved aftalelovens § 38 b, stk. 2. Opsigelses-

vilkårene skal, da de ikke har været genstand for individuel forhandling, fortolkes på den for forbrugeren gunstigste måde, jf. stk.1. De byrdefulde vilkår er ikke særligt fremhævet ligesom længden af abonnementsperioden ikke er klart defineret. Vilkåret om uopsigelighed i 12 måneder er en forpligtelse knyttet til et gunstigt køb af satellitudstyr. Vilkåret gælder alene det første år, og sagsøger kan herefter opsiges kontrakten med 30 dages varsel. Den manglende klarhed og forståelighed af aftalegrundlaget og Viasats markedsføringsmetoder er endvidere generelt i strid med god markedsføringskik, jf. markedsføringslovens § 1.

Hvis retten når frem til at kontrakten fastsætter en abonnementsperiode på ét år, og abonnementet derfor først kan opsiges med virkning fra den 25. juni 2003, gøres det subsidiært gældende at kontraktens opsigelsesvilkår begrænser forbrugers mulighed for på et givet tidspunkt at bringe aftalen til ophør, og at kravet om ét års varsel efter udløbet af den første bindingsperiode på ét år er urimeligt. Det er efter aftalelovens § 38 c, jf. § 36, i strid med redelig handlemåde at gøre opsigelsesvilkårene gældende ligesom det strider mod hæderlig forretningskik og bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for Poul Jeppesen. Viasats krænkelser af god markedsføringskik skal indgå i vurderingen af om vilkåret om uopsigelighedsperiodens længde kan tilsidesættes. Endelig kan vilkåret om en fortløbende bindingsperiode på ét år tilsidesættes, jf. i det hele aftalelovens § 38 c, jf. § 36.

Forbrugerrådet anlagde ligeledes den 10. marts 2003 sag mod Viasat som mandatar for **Eva Hvilsted** med følgende påstande:

Principal: Viasat tilpligtes at anerkende at Eva Hvilsteds Viasat Guld-abonnement er opsagt med virkning fra den 1. august 2002. Viasat tilpligtes at betale Eva Hvilsted kr. 80,- med renter fra sagens anlæg indtil betaling sker.

Subsidiært: Viasat tilpligtes at anerkende at Eva Hvilsteds Viasat Guld-abonnement er opsagt med virkning fra et senere tidspunkt end 1. august 2002, men før 6. juni 2003. Viasat tilpligtes at betale Eva Hvilsted kr. 80,- med rente fra sagens anlæg indtil betaling sker.

Til støtte herfor gøres det gældende at Viasats telefoniske henvendelse til Eva Hvilsted uden forudgående anmodning var i strid med forbrugeraftalelovens § 2, stk. 1. Eva Hvilsteds telefoniske løfte om køb er derfor ikke bindende, jf. forbrugeraftalelovens § 3. Viasat har ikke inden indgåelsen af aftalen på en klar, tydelig og forståelig måde givet Eva Hvilsted fyldestgørende oplysning om vilkårene for uopsigelighedsperioden, jf. forbrugeraftalelovens § 11, stk. 1, nr. 4, og stk.

2. Viasat har heller ikke efter indgåelsen af aftalen givet sagsøger tydelige oplysninger om vilkårene for opsigelse i overensstemmelse med forbrugerftalelovens § 11 a, stk. 2. Viasats overtrædelser af forbrugerftaleloven, den manglende klarhed og forståelighed af aftalegrundlaget og Viasats markedsføringsmetoder er i strid med god markedsføringssskik, jf. markedsføringslovens § 1. Opsigelsesvilkårene i såvel girokortbrevet som i lejekontrakten fra 1998 er endvidere ikke klare og forståelige og skal, idet de ikke har været genstand for individuel forhandling, jf. aftalelovens § 38 b, stk. 1, fortolkes på den for sagsøgeren gunstigste måde. Viasat har hverken i forbindelse med indgåelse af den telefoniske aftale om køb eller umiddelbart herefter ved brev orienteret sagsøger om at købet skete i overensstemmelse med de generelle bestemmelser som er vedhæftet den lejeaftale som blev indgået mellem parterne i 1998. Det gøres tillige gældende at de byrdefulde vilkår ikke er særligt fremhævet, og at længden af abonnementsperioden ikke er klart defineret. Vilkåret om uopsigelighed i 12 måneder er endelig en forpligtelse knyttet til et gunstigt køb af satellitstyr. Vilkåret gælder alene det første år hvorefter sagsøger kan opsiges kontrakten med 30 dages varsel.

For det tilfælde at retten når frem til at kontrakten fastsætter en abonnementsperiode på ét år, og at abonnementet derfor først kan opsiges med virkning fra den 25. juni 2003, har Forbrugerrådet gjort samme anbringender gældende som i sagen V 30-02.

Viasat har i begge sager nedlagt påstand om frifindelse.

Viasat har endvidere nedlagt påstand om at Eva Hvilsted skal betale Viasat kr. 1.921,00 med tillæg af rente efter rentelovens § 3, jf. § 5, fra den 1. juli 2002 indtil betaling sker, mod levering af de i Viasat Guld-abonnementet indeholdte tv-kanaler i 12 måneder.

Det er oplyst at i alt 1348 lignende sager i Forbrugerklagenævnet er stillet i bero og afventer udfaldet af de foreliggende sager.

Forbrugerombudsmanden er indtrådt i sagen som hovedintervenient og har nedlagt følgende påstande:

1. Principalt: Det forbydes Viasat i aftaler om løbende tjenesteydelser vedrørende levering af tv-signaler over for forbrugere at anvende en kontrakt som indeholder et vilkår om at abonnement er uopsigeligt i mere end fem måneder eller en af retten nærmere fastsat periode.

Subsidiært: Det forbydes Viasat i aftaler om løbende tjenstydelse vedrørende levering af tv-signaler overfor forbrugerne at anvende en kontrakt, som indeholder følgende eller lignende vilkår:

" Viasat Guld 12 mdr 's. ab.periode"

2. Principalt: Det forbydes Viasat i aftaler om løbende tjensteydelser vedrørende levering af tv-signaler over for forbrugere at anvende et vilkår som indeholder et opsigelsesvarsel på mere end 30 dage til udgangen af en måned efter udløbet af en uopsigelig abonnementsperiode eller et af retten nærmere fastsat opsigelsesvarsel.

Subsidiært: Det forbydes Viasat i aftaler om løbende tjenstydelse vedrørende levering af tv-signaler overfor forbrugere at anvende en kontrakt, som indeholder følgende eller lignende vilkår:

"Hvis kunden ikke opsiger aftalen med mindst 30 dages varsel til udgangen af en abonnementsperiode, forlænges aftalen automatisk med en tilsvarende abonnementsperiode og så fremdeles".

3. Det påbydes Viasat at undersøge hvem af Viasats kunder der er berørt af vilkår, som er i strid med påstand 1 og/eller 2 og underrette disse kunder om at de ugyldige vilkår ikke kan håndhæves, samt meddele hvilke nye vilkår vedrørende opsigelsesvarsel og bindingsperiode der er gældende.

4. Det påbydes Viasat at tilbagebetale allerede modtagne beløb der er opkrævet i henhold til vilkår som er i strid med påstand 1 og/eller 2 til de af Viasats kunder som har meddelt Viasat at de ikke finder at de er forpligtet af Viasats vilkår.

Til støtte for påstand 1 og 2 har Forbrugerombudsmanden gjort gældende at vilkårene om uopsigelighed og opsigelse er urimelige og må anses for at være i strid med god markedsføringsetik, jf. markedsføringslovens § 1 samt med Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger-aftaler.

Vilkårene er efter aftalelovens § 38 c, jf. § 36, i strid med hederlig forretningsskik og bevirker en betydelig skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser til skade for forbrugerne idet der fra Viasats side kan spekuleres i at forbrugeren glemmer at opsiges sit abonnement. Det er tillige urimeligt og strider mod redelig

handlemåde at en erhvervsdrivende indgår en abonnementsaftale med forbrugere med opsigelsesvilkår som gør det vanskeligt for forbrugeren på længere sigt at bringe aftalen til ophør med et rimeligt varsel. Der er endvidere et særligt hensyn at tage til forbrugerne i denne sag idet Viasat er den stærke part i aftaleforholdet. Viasat har en markedsandel på ca. 2/3 og er eneudbyder af visse tv-underholdningskanaler som er meget populære hos forbrugerne. Det er derfor Viasat der skal bevise at vilkårene er nødvendige og sagligt begrundede. Denne bevisbyrde har Viasat ikke løftet, men har derimod dokumenteret at den anden aktør på det danske marked, Canal Digital Danmark A/S, har et rimeligt opsigelsesvarsel, nemlig én måneds skriftligt varsel til udløbet af en abonnementsperiode.

Endelig er den manglende klarhed og forståelighed af aftalegrundlaget og Viasats markedsføringsmetoder i strid med god markedsføringsskik, jf. markedsføringslovens § 1. Der er tale om vilkår som kan forbydes ved dom i medfør af lovens § 13.

Rådets direktiv 93/13 indeholder alene en vejledende og ikke udtømmende liste over de kontraktvilkår der kan betegnes som urimelige. Viasat kan derfor ikke slutte modsætningsvist, uanset om bilagets litra h) vedrører løbende abonnement. Der er ikke fra EU's side udstedt direktiver eller forordninger som regulerer bindingsperioder eller opsigelsesvarsler i forhold til løbende tjenesteydelser vedrører levering af tv-signaler. Det er derfor ikke uforeneligt med EF-traktaten herunder art. 49 at de enkelte medlemsstater regulerer dette område.

Såfremt retten accepterer en bindingsperiode på over seks måneder, gøres det subsidiært gældende at dette alene bør accepteres som en særlig forpligtelse forbrugeren undergiver sig i konkrete tilfælde, såfremt forbrugeren i forbindelse med indgåelse af aftalen indgår aftale om gunstigt køb eller leje af satellitudstyr.

Forelæggelse af spørgsmål for EF-Domstolen

Viasat har under sagens forberedelse anmodet om at der i medfør af EF-traktatens artikel 234 stilles spørgsmål til EF-Domstolen om fortolkningen af Rådets direktiv nr. 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler og om fortolkningen af EF-traktatens artikel 43, jf. artikel 48, og EF-traktatens artikel 49.

Viasat har foreslået følgende spørgsmål, som dog forudsættes nærmere forhandlet mellem retten og parterne, hvis det bliver aktuelt.

1. Er Rådets direktiv nr. 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler til hinder for at strengere nationale foranstaltninger der skal sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne, består i generelle kriterier for vurderingen af rimeligheden af vilkår i forbrugeraftaler?

2. Skal artikel 3, stk. 1, i Rådets direktiv nr. 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler fortolkes således at et vilkår i en forbrugeraftale ikke kan tilsidesættes som stridende mod god tro alene på grundlag af en abstrakt vurdering af rimeligheden af den pågældende type aftalevilkår?

3. Skal artikel 43, jf. artikel 48, i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og princippet om den frie etableringsret fortolkes således at disse er til hinder for en foranstaltning i national ret i form af en generalklausul som tillader en rimelighedsbegrundet censur af vilkår i forbrugeraftaler med det sigte generelt at beskytte forbrugere mod at indgå uopsigelige aftaler om løbende levering over længere tid af ydelser fra erhvervsdrivende?

4. Skal artikel 49 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab og princippet om tjenesteydelsernes frie bevægelighed fortolkes således at disse er til hinder for en foranstaltning i national ret i form af en generalklausul som tillader en rimelighedsbegrundet censur af vilkår i forbrugeraftaler med det sigte generelt at beskytte forbrugere mod at indgå uopsigelige aftaler om løbende levering over længere tid af ydelser fra erhvervsdrivende?

Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden har nedlagt påstand om at anmodningen om forelæggelse ikke tages til følge.

Viasat har gjort gældende at EF-traktatens art. 43, jf. art. 48, og art. 49 om etableringsretten og den frie udveksling af tjenesteydelser har direkte virkning, jf. EF-Domstolens domme i sag 2/74 (Reyners) og sag 33/74 (van Binsbergen). Efter praksis er det uden betydning om sagen formelt vedrører en række parter fra samme medlemsstat. Det har alene betydning om en sags genstand reelt har et grænseoverskridende element. Det er derfor i forhold til betingelserne for anvendelse af traktatens art. 49 om tjenesteydelsernes frie bevægelighed afgørende at Viasats ydelse væsentligst består i transmission af kodede tv-signaler. Signalerne gør modtagerne i stand til at se en række tv-kanaler hvis indhold er ophavsretligt beskyttet. Ophavsrettighederne tilhører Viasats søsterselskaber og en række tredjemænd som for størstepartens vedkommende ikke er hjemmehørende i Danmark, men i de fleste tilfælde hjemmehørende i andre medlemsstater i EF. De pågældende tv-signaler udsendes fra disse andre medlemsstater.

Traktatens art. 49 må finde anvendelse allerede fordi Viasat må identificeres med disse udbydere.

EF-Domstolens dom af 15. juli 2004 i sag C-429/02 i sagen Bacardi France SAS mod Télévision Francaise 1 SA m.fl. støtter dette synspunkt. Domstolen udtalte bl.a.:

"37 Indledningsvist må det konstateres, at en ordning for fjernsynsreklame, som den, der er omhandlet i hovedsagen, udgør en restriktion for den frie udveksling af tjenesteydelser i henhold til traktatens artikel 56 [art. 49, jf. art. 55, jf. art. 46]. En sådan ordning indebærer således for det første en restriktion for den frie udveksling af reklametjenesteydelser, eftersom ejere af reklameskilte af præventive årsager skal nægte enhver reklame for alkoholholdige drikkevarer adgang til reklameskilte, såfremt sportsbegivenheden skal retransmitteres i Frankrig. For det andet er denne ordning til hinder for udveksling af tjenesteydelser på området for udsendelse af fjernsynsprogrammer. Franske tv-stationer skal således nægte at retransmittere enhver sportsbegivenhed, hvor reklameskilte med reklamer for alkoholholdige drikkevarer, der markedsføres i Frankrig, er synlige. Desuden kan arrangører af sportsbegivenheder, der finder sted uden for Frankrig, ikke sælge retransmissionsrettighederne til de franske tv-stationer, såfremt udsendelsen af disse begivenheder på tv kan indeholde indirekte fjernsynsreklame for alkoholholdige drikkevarer.

Art. 49 finder således anvendelse hvor en tjenesteydelse har sin oprindelse i en anden medlemsstat, jf. også EF-Domstolens dom af 18. marts 1980 i sag 62/79 (Coditel). Da Viasats ydelser overvejende består i transmission fra andre medlemsstater af tv-signaler, finder bestemmelsen derfor utvivlsomt anvendelse i nærværende sag.

Traktatens art. 43, jf. art. 48, om den frie etableringsret finder tillige anvendelse. Den af Viasat leverede tjenesteydelse er kendetegnet ved ikke at have sin oprindelse i tjenesteyderens etableringsland. Det må føre til at såvel art. 43 som art. 49 finder anvendelse i forhold til udøvelsen af Viasats erhvervsvirksomhed. Viasat har i den forbindelse henvist til sagen C-243/01 (Gambelli, m.fl.) hvori Domstolen besvarede en række præjudicielle spørgsmål vedrørende en italiensk straffesag mod personer bosat i Italien om overtrædelse af bestemmelser i den italienske spillelovgivning. Domstolen tog bl.a. stilling til om TEF, art. 43, stk. 1,

kunne finde anvendelse i hovedsagen. Domstolen udtalte bl.a. følgende i sin dom af 6. november 2003:

"45. Det bemærkes, at der i henhold til artikel 43 EF er forbud mod restriktioner, som hindrer statsborgere i en medlemsstat i frit at etablere sig på en anden medlemsstats område, herunder restriktioner, der hindrer oprettelsen af agenturer, filialer eller datterselskaber.

46. Hvis et selskab... der er etableret i én medlemsstat, driver virksomhed med... og hertil som mellemmand benytter en organisation af agenturer... der er etableret i en anden medlemsstat, udgør de restriktioner, som pålægges disse agenturers virksomhed, hindringer for etableringsfriheden."

Det blev således anset som en hindring for den frie etableringsret for en i en anden medlemsstat hjemmehørende udbyder at dennes agenter i Italien blev hindret i at udbyde spil i Italien. Der er herefter grundlag for at antage at bestemmelsen ligeledes er anvendelig i dette tilfælde, fordi Viasat indgår i en koncern under det svenske selskab MTG AB sammen med en række søsterselskaber i andre nordiske lande og Storbritannien der leverer samme type ydelser i de pågældende lande som Viasat i Danmark. MTG AB udøver altså virksomhed ved sekundær etablering i en række lande indenfor EF, og dansk ret kan derfor påvirke den frie etableringsret for selskabet.

Viasat har endvidere henvist til at det fremgår af EF-traktatens præambel at det overordnede formål med traktaten er at skabe grundlag for en stadig snævrere sammenslutning mellem de europæiske folk. Det skal ske ved at sikre ligevægt i samhandelen og en redelig konkurrence. Traktaten opretter et fællesmarked som bl.a. består i et indre marked uden hindringer for den frie bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital mellem medlemsstaterne og i gennemførelsen af en ordning der sikrer at konkurrencen inden for det indre marked ikke fordrejes, jf. traktatens art. 2 og 3, litra c, g og h. Det indre marked er et område uden indre grænser med fri bevægelighed for varer, personer, tjenesteydelser og kapital, jf. traktatens art. 14. EF-Domstolen har i den forbindelse fastslået - først i relation til traktatens art. 28 om varernes frie bevægelighed - at de bestemmelser i traktaten som skal sikre dette område uden indre grænser for den frie bevægelighed, forbyder sådanne foranstaltninger i medlemsstaterne som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt er til hinder for den frie vareudveksling, jf. præmis 5 i Domstolens dom af 11. juli 1974 i sag 8/74 (Dassonville).

Domstolen har præciseret at dette princip også gælder i relation til de øvrige bestemmelser om den frie bevægelighed i traktaten og i forhold til traktatens art. 43 om den frie etableringsret. Domstolen har således i dom af 30. november 1995 i sag C-55/94 (Gebhard) vedrørende art. 43, i præmis 37 udtalt følgende:

"Det fremgår... af Domstolens praksis, at nationale foranstaltninger, der kan hæmme udøvelsen af de ved traktaten sikrede grundlæggende friheder eller gøre udøvelsen heraf mindre tiltrækkende, skal opfylde fire betingelser: De skal anvendes uden forskelsbehandling, de skal være begrundet i tvingende samfundsmæssige hensyn, de skal være egnede til at sikre virkeliggørelsen af det formål, de forfølger, og de må ikke gå ud over, hvad der er nødvendigt for at opnå formålet..."

Domstolen har også i senere afgørelser tillagt disse principper afgørende vægt for vurderingen af nationale foranstaltninger overfor fællesskabsretten uanset hvilke traktatbestemmelser der har været tale om jf. f.eks. Domstolens dom af 1. februar 2001 i sag C-108/96 (Mac Quen, m.fl.), Domstolens dom af 11. september 2003 i sag C-6/01 (Anomar, m.fl.), Domstolens dom af 6. november 2003 i sag C-243-01 (Gambelli, m.fl.) og Domstolens dom af 13. november 2003 i sag C-42/02 (Lindman) samt EF-domstolens domme af 13. juli 2004 henholdsvis 15. juli 2004 i sagerne C-262/02 (Kommissionen mod Den Franske Republik) i præmisserne 22-24 og C-429/02 (Bacardi France SAS) i præmisserne 33-35.

Vedrørende Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbrugeraftaler:

Efter direktivets art. 8 kan medlemsstaterne inden for det område der omfattes af dette direktiv, vedtage eller bevare strengere foranstaltninger der er forenelige med traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne. Direktivet må fortolkes således at det sætter grænser for på hvilken måde medlemsstaterne kan vedtage eller bevare strengere foranstaltninger der er forenelige med traktaten, for at sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne. Til støtte herfor henvises til præamblen til direktivet, betragtningerne 1-3 og 15-18.

Det gøres med støtte i EF-domstolens dom af 5. oktober 2000 i sag C-376/98 om tobaksreklamedirektivet gældende at der ved fortolkningen af direktiv 93/13 må lægges afgørende vægt på en formålsrettet fortolkning. Det grundlæggende formål med direktivet må være at forbedre vilkårene for det indre markeds oprettelse og funktion i overensstemmelse med traktaten, og det er i selve direkti-

vet anført at formålet med direktivet er indbyrdes tilnærmelse af medlemsstaternes love og administrative bestemmelser om urimelige kontraktvilkår. Direktivet harmoniserer medlemsstaternes lovgivning om urimelige kontraktvilkår ved at indføre generelle kriterier for vurderingen af aftalevilkårs rimelighed. Det tømmer direktivet for indhold og mening i forhold til traktatens formål hvis direktivet fortolkes på den måde at det ikke udtømmende gør op med hvilke generelle kriterier der må benyttes ved vurderingen af aftalevilkårs rimelighed. Det ville være i strid med formålet med direktivet hvis det fortolkes på en måde der fører til at de erhvervsdrivende indenfor EF bliver udsat for flere retlige standarder. De strengere nationale foranstaltninger der skal sikre en mere omfattende beskyttelse af forbrugerne, skal være forenelige med traktaten. Direktivet må fortolkes således at det er til hinder for anvendelsen af "parallelle generalklausuler" for vurderingen af aftalevilkårs rimelighed i national ret.

Direktivet i sammenhæng med principperne om pligten til direktivkonform fortolkning af medlemsstaternes nationale ret er således til hinder for at retten under nærværende sag kan foretage en rimelighedsbaseret censur af Viasats aftalevilkår under anvendelse af markedsføringslovens § 1, stk. 1, eller aftalelovens § 38 c, stk. 1, 1. pkt., jf. § 36, stk. 1. I præambelen til direktivet hedder det:

"vurderingen efter faste generelle kriterier af, om vilkår er urimelige,..., skal suppleres med en samlet vurdering af de forskellige berørte interesser; heri ligger hensynet til, at der er handlet i god tro;...; den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om god tro ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, hvis legitime interesser han skal tage hensyn til;"

Det er hermed klart at direktivet må forstås på den måde at det kun kan være "stridende mod hæderlig forretningsskik" at gøre et aftalevilkår gældende hvis det samme vil stride mod kravet om "god tro". Det er på baggrund af betragtningerne i direktivets præambel tilsvarende klart at fastlæggelsen af "god tro" kræver en "samlet vurdering af de forskellige berørte interesser", og at den erhvervsdrivende kan opfylde kravet om "god tro" ved at handle loyalt og rimeligt med den anden part, og ved at tage hensyn til dennes legitime interesser. Hertil kommer at det i direktivets art. 4, stk. 1, udtrykkeligt er bestemt at der ved vurderingen af et aftalevilkårs rimelighed skal tages hensyn til hvilken type vare eller tjenesteydelse aftalen omfatter, og til alle omstændighederne på tidspunktet for aftalens indgåelse samt til alle andre vilkår i aftalen eller i en anden aftale som hænger sammen med denne.

Viasat gør endvidere gældende at art. 3, stk. 1, i direktiv 93/13 må fortolkes på den måde at bestemmelsen er til hinder for at et vilkår i en forbrugeraftale tilsi-desættes som stridende mod hæderlig forretningsskik på grundlag af en abstrakt vurdering af rimeligheden af den pågældende type aftalevilkår. Denne fortolk-ning er bedst stemmende med varetagelsen af hensynet til at sikre opfyldelsen af formålet med direktivet - såvel i forhold til sikringen af det indre markeds op-rettelse og funktion som i forhold til sikringen af forbrugernes rettigheder - og med det i fællesskabsretten alment gældende proportionalitetsprincip. Det må således have formodningen imod sig at fælleskabslovgiver skulle have valgt at gennemføre en regulering med et generelt sigte på en for de retsundergivne så uigennemskuelig måde. Viasat henviser herved til EF-Domstolens dom af 1. april 2004 i sag C-237/02 (Freiburger Kommunalbauten GmbH Baugesellschaft & Co. KG mod Ludger Hofstetter, m.fl.), sammenholdt med domstolens dom af 27. juni 2000 i de forenede sager C-240/98 og C-244/98 (Océano).

Viasat vil efter Forbrugerombudsmandens påstande 1 og 2 blive forhindret i at fastsætte vilkår om uopsigelighed i mere end seks måneder og i at fastsætte vilkår om et opsigelsesvarsel på mere end 30 dage til udgangen af en måned efter udløbet af en uopsigelig abonnementsperiode. Som påstandene er formuleret vil forbuddene endvidere til enhver tid være uafhængige af aftaleforholdets øvrige forhold og omstændigheder. Allervæsentligst er imidlertid at Forbruger-ombudsmandens påstande ikke kan tages til følge hvis det ikke følger af be- stemmelserne i markedsføringslovens § 1, stk. 1, eller aftalelovens § 38 c, stk. 1, jf. § 36, stk. 1, at Viasat ikke under nogen omstændigheder må fastsætte vilkår om uopsigelighed i mere end 6 måneder eller fastsætte vilkår om et opsi- gelsesvarsel på mere end 30 dage til udgangen af en måned efter udløbet af en uopsigelig abonnementsperiode.

Forbrugerrådets og Forbrugerombudsmandens påstande og anbringender kan rimeligvis ikke forstås på nogen anden måde end at det skulle følge af bestem- melserne i aftalelovens § 38 c, stk. 1, jf. § 36, stk. 1, og markedsføringslovens § 1, stk. 1, at Viasat - uanset hvordan sådanne vilkår grafisk måtte være gjort til genstand for særlig fremhævelse på de af Viasat anvendte aftaleformularer - ikke med sine abonnenter må aftale et opsigelsesvilkår hvorefter abonnenten ikke kan opsige sit abonnement med virkning før udløbet af en abonnementspe- riode på 12 måneder, eller et opsigelsesvilkår hvorefter abonnenten er bundet af sit abonnement i yderligere en abonnementsperiode på fx 12 måneder hvis abonnenten ikke har opsagt det pågældende abonnement senest 30 dage før udløbet af den indeværende abonnementsperiode. Forbrugerombudsmanden har kvalificeret sit synspunkt, så dette absolutte forbud kan erstattes af en formod-

ningsregel hvorefter det påhviler Viasat at godtgøre at det pågældende opsigelsesvilkår er rimeligt. Forbrugerombudsmanden har dog alligevel ment at Viasat ikke må aftale et opsigelsesvilkår hvorefter abonnementsperioden kan være længere end i alt seks måneder.

Forbrugerklagenævnet er enig i den fortolkning af indholdet af bestemmelserne i aftalelovens § 38 c, stk. 1, jf. § 36, stk. 1, henholdsvis markedsføringslovens § 1, stk. 1, som Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden må anses for at have gjort gældende under nærværende sag. Viasat må følgelig forvente at Forbrugerklagenævnet vil censurere bestemmelser om opsigelse i de almindelige vilkår for tv-abonnementerne, uanset hvilke ændringer i de pågældende vilkår Viasat måtte foretage hvis der fortsat ville være tale om en relativt længerevarende uopsigelighed eller et opsigelsesvarsel af tilsvarende længde. Viasat gør som anført gældende at direktiv 93/13 er til hinder for anvendelsen af "parallelle generalklausuler" på området, og at direktivet er til hinder for at aftalelovens § 38 c, stk. 1, 2. pkt., anvendes til at foretage en rimelighedsrensning af vilkår i forbruger aftaler på grundlag af en abstrakt vurdering af det pågældende vilkårs rimelighed.

Det er på dette grundlag Viasats synspunkt at anvendelsen af direktiv 93/13 afgør nærværende sag. Hvis Viasat ikke - helt eller delvist - måtte få medhold i dette synspunkt, må der tages hensyn til bestemmelserne i EF-traktaten. Det gælder herefter at en restriktion i traktatens forstand er enhver national foranstaltning, som direkte eller indirekte, aktuelt eller potentielt, kan hæmme udøvelsen af de ved traktaten sikrede grundlæggende friheder.

Der findes ikke tvingende almene hensyn som kan begrunde en så vidtrækkende indskrænkning af aftalefriheden som ifølge Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden må følge af bestemmelserne i aftalelovens § 38 c, stk. 1, jf. § 36, stk. 1, eller markedsføringslovens § 1, stk. 1. En sådan restriktion vil allerede af denne grund være uforenelig med traktaten. Selvom en sådan indskrænkning i aftalefriheden måtte være begrundet i tvingende almene hensyn, skal den være egnet til at sikre virkeliggørelsen af det mål den forfølger, og den må ikke gå ud over hvad der er nødvendigt for at nå dette mål. Efter Viasats opfattelse er censur af bestemmelser om opsigelse i en enkelt erhvervsdrivendes almindelige vilkår i medfør af en eller flere generalklausuler i national ret hverken en hensigtsmæssig eller for den erhvervsdrivende forholdsmæssig måde at opnå dette formål. Det bør rettelig ske ved en generel regulering som finder umiddelbar anvendelse overfor alle erhvervsdrivende, og som gør at det på forhånd er muligt for såvel den enkelte erhvervsdrivende og ikke mindst den enkelte forbruger

at gøre sig bekendt med retstilstanden og med vedkommendes pligter og rettigheder.

Hertil kommer at det er en uforholdsmæssig foranstaltning overfor en erhvervsdrivende når det alene er den pågældende erhvervsdrivende som formelt bliver genstand for et forbud med et generelt sigte. Der er for en erhvervsdrivende en i praksis væsentlig forskel mellem at blive forhindret i at aftale relativt langvarig uopsigelighed, fordi længevarende uopsigelighed er forbudt ved lov, og at blive forhindret i at aftale et sådant vilkår, fordi netop den pågældendes almindelige vilkår ved dom er stemplet som urimelige, stridende mod redelig handle måde eller mod hæderlig forretningsskik.

Det vil derfor også og navnlig af disse grunde være uforeneligt med traktaten hvis Forbrugerrådets eller Forbrugerombudsmandens påstande tages til følge. Det gælder i hvert fald i det omfang påstandene er støttet på en anvendelse af markedsføringslovens § 1, stk. 1, eller aftalelovens § 38 c, stk. 1, 1. pkt., jf. § 36, stk. 1.

Den overhængende fare for indgreb i Viasats traktatsikrede rettigheder kan kun afværges hvis Sø- og Handelsretten i nærværende sag tilbageviser den af sagsøger, Forbrugerombudsmanden og Forbrugerklagenævnet hævdede fortolkning af indholdet af bestemmelserne i markedsføringslovens § 1, stk. 1, og aftalelovens § 38 c, stk. 1, jf. § 36, stk. 1. Det påhviler efter fællesskabsretten og efter folkerettens grundsætninger Sø- og Handelsretten at værne Viasat mod indgreb i de rettigheder Viasat har i henhold til direktiv 93/13 og traktaten. Kan Sø- og Handelsretten ikke tiltræde hvad Viasat har gjort gældende om fællesskabsrettens betydning for afgørelsen af denne sag, må retten efter traktatens system søge EF-Domstolens autoritative fortolkning af direktivet og traktaten.

Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden har gjort gældende at betingelserne for at stille spørgsmål til EF-Domstolen ikke er opfyldt. EF-Domstolen har ikke kompetence til at udtale sig i nærværende sag. Det tilkommer de danske domstole at tage stilling til om de vilkår sagerne vedrører, er i strid med markedsføringslovens § 1 og aftalelovens §§ 38 c og 36, herunder om vilkårene kan kvalificeres som urimelige i den forstand hvori dette udtryk er anvendt i direktivets artikel 3, stk. 1. Dette synspunkt støttes på afgørende måde af EF-Domstolen i Hofstetter-sagen (C237/02, dom af 1. april 2004) hvoraf det fremgår at *"Domstolen... kan fortolke de generelle kriterier, som fællesskabslovgiver har anvendt som definition på begrebet urimeligt kontraktvilkår. Domstolen kan derimod ikke udtale sig om anvendelsen af disse generelle kriterier på et be-*

stemt kontraktvilkår, som skal fortolkes under hensyn til de faktiske omstændigheder i det konkrete tilfælde" (præmis 22).

EF-Domstolen henviser herefter til dom af 27. juni 2000 i Océano-sagerne (forenede sager C-240/98 - C-244/98 og anfører i præmis 23 at:

"Det er korrekt, at Domstolen ..... har fastslået, at et vilkår, hvis formål er i alle de tvister, der udspringer af kontrakten, at henlægge kompetencen til retten i den retskreds, hvor den erhvervsdrivendes hjemsted befinder sig, opfylder alle kriterierne for at kunne karakteriseres som urimeligt i henhold til direktivet. Denne afgørelse blev imidlertid truffet i relation til et kontraktvilkår, der udelukkende og uden modydelse var til fordel for den erhvervsdrivende. Et sådant vilkår vil uanset kontraktens art begrænse effektiviteten af den retsbeskyttelse, som direktivet indrømmer forbrugerne. Det kunne således fastslås, at det omhandlede kontraktvilkår var urimeligt, uden at der var behov for at undersøge alle de faktiske omstændigheder ved kontraktens indgåelse, og uden at der var behov for at undersøge, hvilke fordele og ulemper der var forbundet med nævnte kontraktvilkår i den nationale lovgivning, der fandt anvendelse."

Derefter konkluderes i præmis 25: *"Det forelagte spørgsmål skal herefter besvares med, at det tilkommer den nationale ret at tage stilling til, om et kontraktvilkår som det, tvisten i hovedsagen angår, opfylder alle kriterier for, at vilkåret kan kvalificeres som urimeligt i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktivets artikel 3, stk. 1."*

Disse sager støtter således det synspunkt om at EF-Domstolen ikke er kompetent i sager hvor der er behov for at undersøge alle de faktiske omstændigheder ved kontraktens indgåelse, og hvor der således er tale om en konkret vurdering. Der er ikke en tilstrækkelig og rimelig fortolkningstvivel som kan begrunde forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for EF-domstolen, og en forelæggelse vil forhale og fordyre sagen unødigt.

Det bestrides at det i nærværende sager er gjort gældende at vilkår om længelevende uopsigelighed eller opsigelsesvarsler i sig selv - uden en konkret vurdering af tjenesteydelsen, kontraktens indhold og omstændighederne i forbindelse med aftalens indgåelse og eventuelt efterfølgende forhold - er en urimelighed i forbrugeraftaler. Derimod gøres gældende at aftalevilkår som de foreliggende sager drejer sig om, er urimelige.

Løbende kontrakter bør kunne opsiges med et rimeligt varsel. Opsigelsesvarslet kan sædvanligvis ikke overstige 3 måneder i forbrugerforhold, medmindre der er særskilt hjemmel i lovgivningen til en længere uopsigelighedsperiode, eller den erhvervsdrivende har en loyal interesse i en længere uopsigelighed, fx fordi den erhvervsdrivende har afholdt betydelige udgifter i forbindelse med installering af et anlæg. Hvor lang en bindingsperiode der kan accepteres, er en afvejning af parternes interesser, og skal altid afgøres konkret.

Ud fra en konkret vurdering af de pågældende kontraktens indhold og øvrige omstændigheder har Forbrugerombudsmanden ud fra en rimelighedsvurdering fundet at forbrugere fem måneder efter kontraktens indgåelse til enhver tid med et varsel, der maksimalt kan fastsættes til en måned, bør kunne opsiges sit abonnement over for Viasat.

Forbrugerombudsmanden bestrider Viasats synspunkt hvorefter direktiv 93/13 må fortolkes således at det er til hinder for anvendelsen af "parallelle generalklausuler". Implementeringen af direktivet er gennemført i dansk ret for så vidt angår den civilretlige del ved indførelse af et nyt kapitel IV i aftaleloven som et supplement til aftalelovens § 36. Aftalelovens § 36 er opretholdt for at sikre at der ikke sker en forringelse af forbrugerbeskyttelsen. Den offentligtretlige del af direktivet anses for gennemført ved generalklausulen i markedsføringslovens § 1, jf. bemærkningerne til lovforslag nr. L 211 fra 1994.

Af bemærkningerne fremgår bl.a. side 8, 2. spalte, at:

"Bedømmelsen efter aftaleloven foretages fra sag til sag ud fra de konkrete omstændigheder i hver enkelt sag. I modsætning hertil foretages bedømmelsen efter markedsføringsloven på generelt niveau, hvor den typiske effekt af et bestemt vilkår er det afgørende moment. Der kan ikke slutes således fra aftaleloven, at alene urimelige aftalevilkår, som er i strid hermed, også vil være i strid med markedsføringslovens § 1. Det forhold, at et aftalevilkår er i strid med markedsføringslovens § 1, indebærer heller ikke i sig selv, at det skal tilsidesættes civilretligt som urimeligt i medfør af bestemmelsen i aftalelovens § 36.

Aftalevilkår, der i almindelighed er i strid med aftalelovens regler, og som ikke vil kunne håndhæves civilretligt af den erhvervsdrivende, vil imidlertid også være i strid med markedsføringslovens § 1.

Bestemmelsen i markedsføringslovens § 1 er i øvrigt ikke begrænset til tilfælde, hvor et aftalevilkår er urimeligt, fordi det bevirker en skævhed i parternes rettigheder og forpligtelser. § 1 finder også anvendelse på aftalevilkår, der fra et sam-

fundsmæssigt hensyn er urimelige, fordi det modvirker gennemsigthed på markedet eller usagligt påvirker købsbeslutninger.“

Der kan i øvrigt henvises til at den danske implementering af direktivet indirekte har været gjort til genstand for EF-domstolens bedømmelse, jf. EF-Domstolens dom af 7. maj 2002 i sag C-478/99 Kommissionen mod Sverige hvor Danmark intervenerede til støtte for Sverige. I sagen fandt Kommissionen ikke anledning til at kritisere den måde hvorpå Danmark havde implementeret direktivet.

Direktivet er et minimumsdirektiv som giver medlemsstaterne mulighed for at opretholde eller indføre et mere restriktivt system. Den rimelighedsvurdering der foretages efter aftalelovens §§ 36 og 38c og markedsføringslovens § 1 er derfor ikke uforenelig med den rimelighedsvurdering der skal foretages efter direktivet. De danske generalklausuler giver blot mulighed for at lægge vægt på yderligere momenter end direktivet og anvende strengere kriterier til beskyttelse af forbrugere hvilket ikke er i strid med direktivet. Direktivet tager i øvrigt alene sigte på forhold som er til stede på tidspunktet for aftalens indgåelse, hvorimod både aftalelovens § 36 og markedsføringslovens § 1 inddrager forhold som opstår efter aftalens indgåelse. Forbrugerombudsmandens vurdering af om Viasats standardvilkår om opsigelsesvarsel og bindingsperiode er urimelige mv., er sket ud fra en samlet vurdering. I vurderingen indgår således også at Viasat ikke i sine standardvilkår, sin fortolkning eller anvendelse af disse, tillægger efterfølgende forhold nogen vægt.

Det gøres yderligere gældende at traktaten ikke finder anvendelse, eller at direktiv 93/13 i nærværende sager ikke kan fortolkes i lyset af traktatens art. 43 og art. 49. Der er ikke i nærværende sag noget grænseoverskridende element, som EU-retten tager sigte på og nærværende sag vedrører alene rent interne forhold. Viasat er et dansk selskab, og sagen vedrører kun danske forbrugere. Forbrugerådets eller Forbrugerombudsmandens påstande eller anbringender kan derfor ikke være i strid med traktatens art. 43 og art. 49.

I det omfang retten finder at traktaten finder anvendelse, eller at direktivet skal fortolkes i lyset af traktatens art. 43 og art. 49, gøres det gældende at dom i overensstemmelse med de nedlagte påstande ikke er uforenelige med de grundlæggende principper i EF-traktaten idet der ikke fra EU's side er udstedt direktiver eller forordninger som regulerer bindingsperioder og/eller opsigelsesvarsler i forhold til løbende tjenesteydelser vedrørende levering af tv-signaler. Da direktiv 93/13 er et minimumsdirektiv, må det være op til de enkelte medlemsstater -

under iagttagelse af traktaten - at regulere dette område, enten ved lov eller ved domstolsafgørelser.

En afgørelse i overensstemmelse med Forbrugerrådets og Forbrugerombudsmandens påstande er ikke diskriminerende og vil være berettiget af beskyttelsesværdige hensyn, herunder forbrugerbeskyttelseshensyn. Påstandene er sagligt begrundede og egnede til at nå deres angivne mål. De er ikke mere restriktive end nødvendige.

Forbrugerrådets og Forbrugerombudsmanden påstande har ikke til formål at fastsætte de nærmere betingelser for Viasats etablering eller i øvrigt at forhindre salg af Viasats tjenesteydelser i Danmark. Hvis retten følger påstandene, vil Viasat fortsat kunne etablere sig i Danmark og udbyde tjenester i Danmark.

Retten afgørelse

De spørgsmål som Viasat må antages at ønske stillet til EF-Domstolen, går i hovedsagen ud på for det første at få afklaret om Rådets direktiv 93/13 af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler er til hinder for generelle eller abstrakte kriterier for vurderingen af rimeligheden af vilkår i forbruger aftaler. For det andet må Viasats procedure forstås således at det ønskes afklaret om traktatens bestemmelser i art. 43, jf. art. 48, eller art. 49 er til hinder for en national generalklausul som tillader en rimelighedsbegrundet censur af vilkår i forbruger aftaler der har til formål at beskytte forbrugere mod at indgå aftaler om løbende levering over længere tid af ydelser fra erhvervsdrivende.

Rådets direktiv 93/13/EØF af 5. april 1993 om urimelige kontraktvilkår i forbruger aftaler er et såkaldt minimaldirektiv. Det fremgår af bestemmelsen i direktivets artikel 3, stk. 3, og artikel 8 samt betragtningen i præambelen hvorefter det er vigtigt at give medlemsstaterne mulighed for under overholdelse af Traktaten at sikre forbrugeren et højere beskyttelsesniveau ved at fastsætte strengere nationale bestemmelser end bestemmelserne i dette direktiv.

Det er overladt til de nationale domstole at afgøre om et kontraktvilkår kan karakteriseres som urimeligt. Da nationale domstole foretager en prøvelse af om en given markedsføring med givne kontraktvilkår efter en vurdering af samtlige momenter i kontraheringen og markedsføringen er i strid med de rammer der fremgår af lovgivningen, i det foreliggende tilfælde markedsføringslovens § 1 og aftalelovens §§ 38 c og 36.

Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden har ikke gjort gældende at vilkår om længerevarende uopsigelighed eller opsigelsesvarsler i sig selv - uden en konkret vurdering af tjenesteydelsen, kontraktens indhold og omstændighederne i forbindelse med aftalens indgåelse og eventuelt efterfølgende forhold - er en urimelighed i forbrugeraftaler.

Der kan således efter rettens opfattelse ikke være tale om at Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmanden ønsker visse kontraktvilkår tilsidesat på grundlag af en generel vurdering, men uanset om dette måtte være tilfældet, vil det fortsat være rettens opgave efter en konkret vurdering af sagens momenter at tage stilling til rimeligheden af en given adgang til opsigelse af de foreliggende aftaler, jf. herved EF-Domstolens dom i Hofstetter-sagen (C237/02, dom af 1. april 2004). Da der således skal foretages en vurdering af sagernes omstændigheder på grundlag af de kriterier der er fastsat i dansk lovgivning, der er i overensstemmelse med EF-lovgivningen, er det unødvendigt at stille spørgsmål til EF-Domstolen om Rådets direktiv 93/13 er til hinder for generelle eller abstrakte kriterier for vurderingen af rimeligheden af vilkår i forbrugeraftaler.

Det er efter rettens opfattelse utvivlsomt at Viasat, i tilfælde af at Forbrugerrådet og Forbrugerombudsmandens påstande tages til følge i de foreliggende sager, vil kunne etablere sig her i landet eller fortsat være etableret og fortsat vil kunne drive virksomhed her i landet med at udbyde distribution af tv-signaler via satellit og kabel. Der er derfor ikke behov for at stille spørgsmål vedrørende forståelsen af artikel 43, jf. artikel 48, eller artikel 49 i traktaten om oprettelse af Det Europæiske Fællesskab.

Thi bestemmes:

Viasats anmodning om forelæggelse af spørgsmål for EF-Domstolen tages ikke til følge.

Jens Feilberg

(Sign.)

— — —
Udskriftens rigtighed bekræftes

P.j.v. Sø- og Handelsretten, den 29. oktober 2004

